

Den 21. juni 2002

Politisk aftale om redningsberedskabet efter 2002

Der er mellem Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre, Enhedslisten, Kristeligt Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Venstre indgået følgende aftale om redningsberedskabet efter 2002.

Indledning

Aftalen om beredskabet 1998-2001 blev i april 2001 forlænget med et år til også at omfatte 2002. Samtidig blev det aftalt at udarbejde en analyse af beredskabet, der kunne indgå som en del af et grundlag for en ny aftale om beredskabet efter 2002.

På baggrund af analysen af redningsberedskabet, maj 2002, og de indkomne høringssvar hertil er det partiernes fælles opfattelse, at det nuværende trusselsbillede og planlægningsgrundlag bør resultere i omprioriteringer i redningsberedskabet og det civile beredskab i forhold til den tidligere aftale.

Den sikkerhedspolitiske situation giver mulighed for at foretage en yderligere forskydning fra traditionelle civilforsvarsopgaver (krigsmæssigt beredskab) til fredstidsopgaver, herunder også beredskabet ved større hændelser, der bl.a. set i lyset af begivenhederne efter terrorangrebet i USA den 11. september 2001, bør prioriteres yderligere.

Det er samtidig partiernes opfattelse, at redningsberedskabet i stigende omfang bør betragtes som ét hele. Dette perspektiv indebærer, at det kommunale og statslige redningsberedskab indgår i et samlet redningsberedskab, og at opgavevaretagelsen bør tilrettelægges, så der løbende sikres en optimal arbejdsdeling, fordeling af ressourcer og prioritering af opgaver. Frivillige er tillige en vigtig del af redningsberedskabet, og der bør igangsættes initiativer vedrørende en øget nyttiggørelse af potentialet af frivillige.

Endvidere er det partiernes opfattelse, at kommunerne i øget omfang bør få mulighed for at tilrettelægge redningsberedskabet på baggrund af lokale risikovurderinger frem for på basis af centralt fastlagte og detaljerede regler.

Partierne anser det tillige for vigtigt, at Danmark også fremover kan leve op til sine internationale forpligtelser og bidrage til at afhjælpe humanitære katastrofer i udlandet.

Endelig vurderer partierne, at redningsberedskabets evne til at analysere bl.a. planlægningsgrundlag og opgavevaretagelse bør styrkes, således at der løbende sikres det bedst mulige grundlag for at foretage justeringer og omlægninger i beredskabet.

Aftalens indhold

1. Styrkelse på værnepligtsområdet - flere 6-måneders værnepligtige og bortfald af uddannelse af 3-måneders værnepligtige.

Fremover uddannes 750 6-måneders værnepligtige på fem beredskabscentre. Uddannelsen af 3-måneders værnepligtige bortfalder.

Det statslige beredskabscenter i Hillerød afvikles. Der etableres to støttepunkter i henholdsvis den nordlige og sydlige/vestlige del af Hovedstadsområdet. Samtidig fordeles de 750 værnepligtige, således at der kan opretholdes en forstærket udrykningsvagt på beredskabscentret i Næstved.

Der optages drøftelser med Hillerød Kommune om den fremtidige anvendelse af bygninger og areal i Hillerød.

Ved afviklingen af beredskabscentret skal medarbejderne så vidt muligt tilbydes lignende beskæftigelse på de resterende beredskabscentre.

Det øgede antal 6-måneders værnepligtige i forhold til den tidligere aftale om beredskabet 1998-2001 indebærer bl.a. en styrkelse af det samlede beredskab ved større, komplekse hændelser og en styrkelse af evnen til at yde international katastrofebistand. Samtidig indebærer det en forbedring af rekrutteringsgrundlaget for det samlede redningsberedskab.

3-måneders værnepligten afskaffes primært set i lyset af det nuværende trusselsbillede, herunder vurderingen af at det ikke er nødvendigt at planlægge for et krigsmæssigt beredskab på det nuværende niveau. Endvidere peger erfaringerne med 3-måneders værnepligten i den nuværende aftaleperiode på, at så kortvarig en uddannelse er mindre anvendelig i beredskabet.

6-måneders værnepligtige modtager en bredere funderet uddannelse, herunder i modsætning til 3-måneders værnepligtige også en uddannelse i bl.a. redningstjeneste og miljøindsats.

Elementerne i 6-måneders værnepligtsuddannelsen fastholdes i al væsentligt, men der foretages en justering i uddannelsen inden for bl.a. indsats ved anvendelse af nukleare, biologiske og kemiske midler, redningstjeneste og kommunikationstjeneste med henblik på i øget omfang at tilpasse uddannelsen til det reviderede trusselsbillede.

2. Ændret og mere fleksibel kommunal dimensionering

I den nuværende aftaleperiode er der gennemført en undersøgelse af de kommunale redningsberedskabers dimensionering, herunder af opgaveløsningen. Undersøgelsen af kapacitetsudnyttelsen har vist, at der kan ske en umiddelbar justering i de centralt fastsatte dimensioneringsregler for det daglige beredskab, således at det fremover kan bemandses med færre mand og mindre materiel end hidtil. Det indebærer bl.a., at kravet til bemanning af førsteudrykning tilpasses fra syv til fem brandmænd, ligesom krav vedrørende slangetendere og brandhaner m.v. tilpasses.

Partierne er enige om, at denne umiddelbare justering af dimensioneringen af det kommunale redningsberedskab gennemføres.

Endvidere har undersøgelsen vist, at der kan opnås en mere optimal tilrettelæggelse af det kommunale beredskab ved i stigende omfang at gøre risikovurdering og dimensionering lokalt baseret og tilpasset. Det kommunale redningsberedskab bør fremover tilrettelægges med udgangspunkt i lokale risikovurderinger frem for statsligt fastlagte – og mindre tidssvarende - regler for dimensionering.

Partierne er enige om at indføre risikobaseret dimensionering inden for første halvdel af aftaleperioden.

Hermed gives der i højere grad lokale frihedsgrader for de enkelte kommuner til at tilrettelægge det daglige beredskab ud fra en vurdering af de risici, der efter kommunalbestyrelsens skøn bør tages højde for. Denne ændrede og mere fleksible dimensionering indebærer dog fortsat visse centralt fastsatte minimumskrav.

Der igangsættes en proces, som inden udgangen af 2004 skal sikre indførelse af risikobaseret dimensionering i kommunerne. Udviklingsarbejdet, der bl.a. omfatter udarbejdelse af risikovurderinger og udvikling af støtteværktøjer og dataindsamling, gennemføres i et tæt samarbejde mellem Beredskabsstyrelsen og kommunerne.

Beredskabsstyrelsen bør i den forbindelse kunne yde støtte og vejledning i forbindelse med uddannelse og praktisk gennemførelse af risikostyringsprocessen lokalt, og Beredskabsstyrelsens tilsynsrolle bør i større omfang indrettes på rådgivning frem for kontrol. For at understøtte denne proces forankres funktionen med distriktsbrandinspektører regionalt på beredskabscentre i Thisted, Herning, Haderslev og Næstved. Der oprettes i den forbindelse en yderligere stilling som distriktsbrandinspektør.

I forbindelse med det kommunale redningsberedskab lægger partierne også vægt på, at der i kommunerne søges opnået en øget effektivisering bl.a. gennem brug af moderne styringsredskaber som mål- og resultatstyring og benchmarking samt en stigende grad af integration af redningsberedskabet i kommunens samlede service over for borgerne og vægt på kommunale samarbejder.

3. Yderligere forskydning fra krigsrelateret beredskab til fredsmæssigt beredskab i Kommunerne

Der kan ske en forskydning fra det krigsmæssige beredskab bl.a. til fordel for fredsmæssige opgaver. Denne justering i det krigsmæssige beredskab betyder, at det ikke længere pålægges 40 kommuner at opretholde et udvidet krigsmæssigt beredskab.

De økonomiske konsekvenser heraf forhandles med de kommunale parter med udgangspunkt i de forudsætninger, der lå til grund for en tilsvarende reduktion i forbindelse med beredskabslovens indførelse i 1993.

Partierne er opmærksomme på, at det på kort sigt kan betyde et mindre fald i antallet af frivillige, men lægger i den forbindelse vægt på, at redningsberedskabets ressourcer bør prioriteres mod de nuværende udfordringer for redningsberedskabet. Inden for disse rammer bør der arbejdes med at sikre meningsfyldte og relevante opgaver for de frivillige.

4. Øget nyttiggørelse af potentialet af frivillige

Der har i den nuværende aftaleperiode været en stigning i antallet af frivillige i redningsberedskabet. Det er en positiv udvikling, der bør understøttes yderligere.

Der er blandt partierne enighed om, at de frivillige udgør et væsentligt potentiale i redningsberedskabet, og at der i den kommende periode bør arbejdes målrettet med – i dialog med de frivillige - i øget omfang at drage nytte af dette potentiale.

Samtidig med ændringerne på værnepligtsområdet vil det således være relevant i højere grad at organisere og strukturere planlægning og indsats vedrørende frivillige.

Partierne er enige om, at der oprettes en permanent, central personelreserve af frivillige, der kan indkaldes til at afløse og bistå mandskab fra det kommunale og statslige redningsberedskab ved langvarige og mandskabskrævende indsatser.

Målsætningen er, at de frivillige skal udgøre en reel, operativ del af beredskabet, således at de frivillige indgår som en integreret ressource såvel lokalt, regionalt og centralt.

Retningslinjer for organisering og anvendelse af et sådant frivilligberedskab vil skulle fastlægges nærmere.

I samarbejde mellem Beredskabs-Forbundet, Beredskabsstyrelsen og kommunerne etableres en frivilligenhed med den opgave at beskrive, hvilke opgaver de frivillige skal inddrages i og fastlægge mål for antallet af frivillige. Målsætningen for dette arbejde er at etablere en struktur, der sikrer, at de frivillige kan udgøre en reel, operativ del af beredskabet.

I fortsættelse af fastlæggelse af opgaver og måltal for antallet af frivillige skal der etableres planer for uddannelsen af de frivillige og for, hvorledes faciliteterne på beredskabscentre kan anvendes til uddannelse af de frivillige. Regionalt forankres arbejdet med de frivillige på de statslige beredskabscentre.

Partierne lægger vægt på, at Beredskabs-Forbundet spiller en aktiv og positiv rolle i arbejdet med øget nyttiggørelse af frivillige.

I andet kvartal af 2004 vurderes resultatet af det igangsatte arbejde med øget inddragelse af frivillige i redningsberedskabet.

I det kommunale redningsberedskab vil der ligeledes skulle arbejdes for, at frivillige i højere grad tildeles egentlige operative opgaver. Således vil de lokale risikovurderinger, der indgår som del af en mere fleksibel kommunal dimensionering, kunne resultere i en højere grad af inddragelse af frivillige i opgaveløsningen.

Partierne er enige om, at de frivillige skal have ret til en observatørpost i den kommunale beredskabskommission. Kommunalbestyrelsen udpeger en observatør efter indstilling fra de frivillige.

5. Tværgående koordination og det civile beredskab

Partierne er enige om, at der bør ske en styrkelse af den tværgående koordination og det civile beredskab.

Der bør således fremover anvendes et ensartet planlægningsgrundlag overalt inden for den civile sektor baseret på en overordnet sondring mellem uvarslede og varslede hændelser.

Som konsekvens heraf udvides beredskabsplanlægning m.v. til også formelt at omfatte ulykker og katastrofer i fredstid, og der sondres ikke længere mellem fredstid og krigstid. Inden for hvert ministerområde foretages således en beredskabsplanlægning med udgangspunkt i de daglige funktioner og med fastholdelse af sektoransvaret.

Der gennemføres en national sårbarhedsudredning med et bredt, tværsektorielt sigte. Som led heri bør det fastlægges, hvorledes der kan ske en fortsat styrkelse af den tværgående koordination i beredskabet. Sårbarhedsudredningen bør bl.a. omfatte områder som informationsteknologi, vandforsyning, energiforsyning og infrastruktur og forudsætter således medvirken fra en række ministerier m.v.

På regionalt niveau er det hensigten at etablere en bredt sammensat stab i hver region med chefen for politiregionen som leder til at varetage de koordinerende opgaver i forbindelse med større ulykker og katastrofer.

6. International indsats og samarbejde

Der bør efter partiernes opfattelse ske en styrkelse af mulighederne for international indsats og samarbejde bl.a. ved styrkelse af koordinationen og mulighederne for hurtig respons.

Med de opbyggede materielressourcer, veluddannet mandskab og erfaring i at håndtere ulykker og katastrofer har redningsberedskabet et godt udgangspunkt for at kunne bidrage til afhjælpningen af internationale katastrofesituationer. For at sikre en optimal udnyttelse af potentialet er der brug for en målrettet udvikling af kompetencer til brug for internationale indsatser i redningsberedskabet, herunder uddannelsesmæssigt.

Det øgede antal 6-måneders værnepligtige, der er indeholdt i aftalen, medfører en væsentlig styrkelse af redningsberedskabets muligheder for at yde international bistand, idet der vil kunne udsendes flere værnepligtige end tidligere. Udsendelsen vil som hidtil bero på frivillighed. Samtidig med denne styrkelse bør mulighederne for at anvende personel fra det kommunale redningsberedskab i internationale indsatser fortsat udvikles i et samarbejde mellem Beredskabsstyrelsen og de kommunale parter.

På civilbeskyttelsesområdet er der sket en betydelig udvikling i internationale fora, herunder ikke mindst i EU, med henblik på at skabe operationelle rammer for et effektivt samarbejde om assistance i tilfælde af katastrofer. Dette samarbejde indebærer forpligtelser for Danmark og fordrer, at Beredskabsstyrelsen udvikler sin kapacitet for at koordinere Danmarks indsats på civilbeskyttelsesområdet.

Mulighederne for et øget samarbejde og koordination med forsvar og politi om f.eks. uddannelse og udsendelse til international indsats skal undersøges nærmere, herunder i relation til den militære og civile krisestyring. Dette arbejde skal færdiggøres af Beredskabsstyrelsen senest medio 2003.

7. Styrkelse af vidensindsamling m.v. og forebyggelse samt reorientering af tilsynet med kommunerne

Grundlaget for at vurdere behovet for justeringer i organisation og prioritering af beredskabets ressourcer er, at der gennemføres den nødvendige vidensindsamling, analyse og forskning på området. Analysen af redningsberedskabet har vist, at der er behov for en styrkelse på dette område, hvilket partierne kan tilslutte sig.

Et eksempel er processen med at indføre risikobaseret dimensionering, som bør understøttes gennem øget vægt på vidensindsamling, analyse og forskning.

Som led i processen med indførelse af risikobaseret dimensionering vil der samtidig være behov for en modernisering af tilsynet med redningsberedskabet, således at der er øget vægt på rådgivning frem for kontrol.

Kommunalbestyrelserne har ansvaret for at sikre og kontrollere, at det lokale redningsberedskab er forsvarligt indrettet. Som led heri har den enkelte kommune brug for vi den om den konkrete opgavevaretagelse. I tilknytning hertil skal kommunalbestyrelsen tage stilling til i hvilket omfang, der skal holdes brandøvelser.

Samtidig er der behov for et samlet overblik over redningsberedskabets opgavevaretagelse med henblik på at foretage en løbende og overordnet vurdering af beredskabsopgavernes udvikling. I den forbindelse skal det sikres, at der foregår en effektiv dataindsamling, hvor oplysningerne bl.a. kan udveksles til gensidig nytte for redningsberedskabets aktører. Heri bør bl.a. indgå oplysninger om brandårsager m.v.

Der skal som led i en styrket vidensindsamling og ændret tilsyn iværksættes et arbejde med henblik på at gøre elektronisk registrering og indberetning af redningsberedskabets udrykningsaktivitet obligatorisk. Når dette system er etableret senest med udgangen af 2004, er partierne enige om, at den nuværende stikprøvekontrol af redningsberedskabet bortfalder, og Redningsrådet nedlægges.

Der lægges vægt på at udvikle kompetencer til at sikre en løbende udvikling af redningsberedskabet, herunder vedrørende sårbarhedsvurderinger på tværs af sektorer.

Med det sigte at tilvejebringe flere og mere detaljerede oplysninger om årsager, forløb og håndtering af ulykker og katastrofer, oprettes der en udredningsgruppe.

Opgaven for udredningsgruppen vil være at evaluere redningsberedskabernes håndtering af udvalgte, særlige indsatser, som har givet særlige erfaringer eller har haft ikke-sædvanlige forløb eksempelvis større brande, sammenstyrtningsulykker, øvelser og lignende.

Etableringen af udredningsgruppen kan danne udgangspunkt for overvejelser på længere sigt vedrørende etablering af en havarikommission.

Forebyggelsesindsatsen prioriteres yderligere bl.a. med henblik på, at det forebyggende arbejde i højere grad integreres i alle relevante dele af redningsberedskabet, og at der arbejdes på at skabe øget sammenhæng mellem initiativerne på centralt, regionalt og lokalt niveau.

Samtidig skal der være fokus på befolkningens "selvhjulpethed" bl.a. gennem øget information om mulighederne for at gennemgå befolkningsuddannelse i førstehjælp og elementær brandbekæmpelse. Frivillige er en vigtig del af dette arbejde.

8. Øvrige fremadrettede initiativer

Beredskabsstyrelsen varetager i dag både en række myndighedsfunktioner for det samlede redningsberedskab og har samtidig det operative ansvar for driften af det statslige assistanceberedskab. Det er spørgsmålet, om den nuværende organisationsstruktur er hensigtsmæssig, eller om der er behov for en klarere opdeling mellem disse to funktioner.

Partierne er enige om, at der inden udgangen af 1. kvartal 2003 gennemføres en vurdering af, om der bør ske en yderligere adskillelse mellem Beredskabsstyrelsens myndighedsfunktion og operatørfunktion.

Partierne er indstillet på, at eventuelle efterfølgende strukturændringer skal ses i et regionalpolitisk perspektiv.

Partierne er enige om, at beredskabsmyndighederne hurtigt og effektivt skal kunne kommunikere sammen i tilfælde af ulykker og katastrofer.

En arbejdsgruppe undersøger i øjeblikket den tekniske tværgående radiokommunikation på beredskabsområdet. Formålet med undersøgelsen er at foretage en beredskabsfaglig afdækning af behovet for en styrkelse af den tværgående kommunikation på beredskabsområdet og i givet fald vurdere de økonomiske konsekvenser forbundet hermed.

Partierne afventer resultatet af arbejdsgruppens undersøgelse.

Partierne anser det for vigtigt, at der i aftaleperioden arbejdes på at forbedre varslingen af døve, der i en katastrofesituation ikke kan varsles via sirener. Arbejdet skal ske i dialog mellem de relevante myndigheder og organisationer.

Aftalens varighed

Aftalen er gældende for perioden 2003-2006 bl.a. af hensyn til processen med at implementere risikobaseret dimensionering i kommunerne og vurdere resultatet heraf. Dog er partierne enige om, at der gøres status i 2004 samtidig med overvejelser vedrørende en ny aftale på forsvarsområdet, herunder for at skabe mulighed for en samlet vurdering af den mest optimale nyttiggørelse af potentialet af frivillige i Danmark og en samlet vurdering af værnepligtsområdet.

Forslagene vedrørende det civile beredskab og frivilliges ret til en observatørpost i beredskabskommissionen forudsætter ændringer af beredskabsloven.

Denne midtvejsevaluering giver også mulighed for at inddrage evt. anbefalinger fra den planlagte sårbarhedsudredning.

Partierne bag aftalen orienteres om processen med indførelse af risikobaseret dimensionering i form af en status midtvejs i aftaleperioden. Endvidere orienteres partierne om resultatet af det igangsatte arbejde med øget inddragelse af frivillige.

Økonomiske konsekvenser

Med en gennemførelse af de initiativer, der er nævnt i aftalen, vil nettorammen inklusive produktivetsforbedringer for det statslige redningsberedskab i aftaleperioden være 420,1 mio. kr. i 2003, 409,8 mio. kr. i 2004, 400,1 mio. kr. i 2005 og 395,3 mio. kr. i 2006.

Indtægter ved salg af bygninger m.v. forudsættes genanvendt inden for det statslige redningsberedskab.

Ramme til finansiering af implementering af risikovurdering m.v. i det kommunale redningsberedskab vil være 5 mio. kr. i hvert af årene 2003-2006.

De økonomiske konsekvenser som følge af regelændringer for det kommunale beredskab indgår på sædvanlig vis i ministerens forhandlinger med kommunerne i henhold til Det Udvidede Totalbalanceprincip.

Til frivilligeområdet er der afsat 13,4 mio. kr. i 2003, 14,4 mio. kr. i 2004, 14,4 mio. kr. i 2005 og 14,4 mio. kr. i 2006. Heraf er der til Beredskabs-Forbundet forlods afsat 10,4 mio. kr. i hvert af årene, idet det forudsættes, at forøgelsen fra 9,4 mio. kr. til 10,4 mio. kr. af forbundets bevilling målrettes befolkningsuddannelse.